

אוניברסיטת תל-אביב
החוג ללימודי הסביבה
בית הספר לסביבה ולמדעי כדור הארץ ע"ש פורטר

נחלת הכלל וצדק חלוקתי

ד"ר דניאל מישורי

סמ' ב', תשפ"ב, 0910441501

יום ד', 16.00-14.00

שעת קבלה: לפי תיאום מראש

טלפון: 054-6931122

דואל: D.Mishori8@Gmail.Com

מטרת השיעור:

בראשית לא היה קניין. מתישהו המציאו את זה, מכל מיני סיבות טובות וטובות פחות, שנחשוב עליהן קצת בשיעור. וככל שהקניין הפרטי צמח, כך נשאר פחות לכל האנשים האחרים במשותף, והתהליך הזה לובש ופושט כל מיני צורות, שאחריהן נלמד לעקוב.

זהו אחד הביטויים של הכוח החברתי, שמותיר יותר לאחדים ופחות לאחרים (צדק חברתי), גם בהיבטים של טובין ורעין סביבתיים (צדק סביבתי), לעתים קרובות על חשבון ייצורים חיים אחרים והטבע (צדק אקולוגי).

וגם, נזכה להתחזק בחקירת הכיוונים ההפוכים, של יצירת מרחב משותף ונדיב, לרווחת כולם, כולל בעלי החיים האחרים, הצמחים, הפטריות והטבע והסביבה בכלל.

המושגים הבסיסיים שלנו יהיו, נחלת הכלל (the commons), והגידור (Enclosure), שהוא אחד מכינויי הפרטה. נכיר כל מיני טרגדיות, וגם קומדיות, שכולן מתרחשות במרחב המשותף, שמותיר ומתיר לנו הקניין; ונכיר גם את מה שמאפשר הקניין הפרטי, כשהוא מאורגן בצורה טובה, מסביב לרחוב, בלי מכוניות, בשקט של יום כיפור החילוני בתל אביב, למשל.

מכיוון שגם הקניין הפרטי הוא טוב, אם הוא משתלב עם האינטרסים של כולם, והוא מסמן את המקום שאנחנו רוכשים בחיים, ומאפשר לקבל את ההסכמה של כולם.

וזאת כל עוד לא נכנסות מידות רעות, כמו שיקולי בצע, שמשנים את התמונה, באופנים שנלמד להכיר, ולהבין את משמעותם.

דיון זה הינו הכרחי, מאחר שקניין פרטי הינו אחד המוסדות החברתיים הדומיננטיים. בלעדיו לא ניתן להבין את הקפיטליזם ואת הכלכלה המודרנית.

קניין פרטי מבוסס על הדרה (exclusion), ובכך הוא מנוגד לקניין המשותף – לנחלת הכלל. מושג זה משמש הן כמסגרת חדשה לדיון בצדק סביבתי ואקולוגי, והן כניסיון לשרטט מחדש את מפת היחסים שבין כלכלת השוק, החברה והסביבה.

מושג זה הופיע לראשונה בדיון הסביבתי כתשובה לשאלה בדבר מקורו של המשבר האקולוגי. לפי הביולוג גארט הרדין, המשבר הסביבתי הוא בלתי נמנע מאחר ומשאבי הטבע מנוהלים כמשאב משותף ("הטרגדיה של נחלת הכלל").

הצעות "לפתור" את הטרגדיה באמצעות הפרטה (או הלאמה) תוארו ע"י מבקרים והיסטוריונים כיוצרות "טרגדיה" חברתית אחרת: של הגידור (Enclosure), הפקעת זכויות הרבים והעברתן למעטים (או למדינה), תוך יצירת אי-שיוויון כלכלי וחברתי (או תוך הפקעת זכויות של קהילות מקומיות על-ידי המדינה).

מושגים אלה, נחלת הכלל וגידור, הפכו למרכזיים גם בשיח על אודות זכויות יוצרים וקניין רוחני במרחב הדיגיטלי והאינטלקטואלי בהקשרים של גלובליזציה, הסכמי סחר בינלאומיים, חקלאות מודרנית, רשת האינטרנט, תוכנות "קוד פתוח", זכויות יוצרים, פטנטים והמחקר המדעי, ועוד.

דגש מרכזי יינתן לסוגיות הקשורות למרחב הציבורי ולניהול משאבי טבע. הקורס יתייחס לדוגמאות עדכניות ממאבקים סביבתיים-חברתיים בישראל. כמו כן יידונו סוגיות הנובעות מאפקט הרשת וממודלים חדשים של שיתוף פעולה וכלכלת מתנות המתאגרים את התפיסות המסורתיות של קניין, תחרות וכלכלת שוק.

נושא נוסף בו יעסוק הסמינר הוא המדע כנחלת הכלל, לנוכח מגמות הפרטה באקדמיה, שת"פ עם התעשייה המהווה שיעבוד המחקר לכיוונים בהם אינטרסים כלכליים עשויים להיות מעוניינים, והשאלה למי "שייך" הידע האקדמי ומי מוסמך להכריע במחלוקות במדע.

דיון בנחלת הכלל בשנת 2022 חייב להתייחס גם לשינויים הדרמטיים בניהול המרחב הציבורי ולכן בזכויות הפרט מאז כינונו של משטר הקורונה (ניהול המדיניות הציבורית משיקולי מגפה וואריאנטים), שלהם השלכות על כל היבטי הדיון בנחלת הכלל ובזכויות הציבור (ככלל וכאוסף של פרטים), כולל שאלות של מרחב ציבורי, מרחב אינטלקטואלי ורעיוני (מי שולט במדע, בתקשורת, הנדסת תודעה), ודמוקרטיה.

דרישות הקורס:

- *נוכחות
- *השתתפות פעילה במפגשים
- *קריאת מקורות ע"פ הנחיות המרצה
- *הצגת לפחות אחד מהמאמרים בשיעור
- *הגשת עבודה מסכמת, ע"פ הנחיות המרצה

מבנה הקורס:

- הקדמה
- מושגים בסיסיים (הטרגדיה של נחלת הכלל, הטרגדיה של הגידור, סוגים של משאבים משותפים.
- זכויות סביבתיות, צדק סביבתי וצדק אקולוגי
- ידע אקולוגי מסורתי eco-hacking
- היבטים של משאבים משותפים: זכויות יוצרים וקניין רוחני
- נחלת הכלל וצדק גלובלי (מדע, משאבים, מדיניות, ידע)
- סיכום: נחלת הכלל, מדיניות סביבה ואקולוגיה

נושאי הקורס וביבליוגרפיה (קריאת רשות וחובה, ע"פ הנחיית המרצה):*

* ייתכנו שינויים בסילבוס במהלך הסמסטר

מבוא:

מישורי ד. (2018). יציבות: מחקר על הקשר גוף תודעה וסביבה. גרף.

<https://environment.tau.ac.il/FirmnessBook>

מישורי ד. (2008). מסע אקו-פילוסופי: מדריך בשיח הסביבתי. *הד החינוך* (כרך פ"ג/1): 56-61.

מישורי, ד. (2011). למי שייכת נחלת הכלל. בתוך בנשטיין ג'רמי (עורך): קיימות: חזון, ערכים, יישום. בהוצאת המשרד להגנת הסביבה ומרכז השל: 129-139.

מישורי, ד. (2011). בין דיסטופיה לאוטופיה: ידע נחלת הכלל. *מידעת - כתב עת לחקר הספרנות והמידע* 7: 19-37.

[http://api.ning.com/files/5-8lg7-](http://api.ning.com/files/5-8lg7-YIMKwnEu2ap7BmSvy2cXc9olrde6C1rLuQcJgLAYjkNGAMd8lxDHcLoLaSWk2hcAbifJHjTuo7KrQ)

[ETdxijqgHHfL/05_DanielMishoriKnowledge_as_a_Commons.PDF](http://api.ning.com/files/5-8lg7-YIMKwnEu2ap7BmSvy2cXc9olrde6C1rLuQcJgLAYjkNGAMd8lxDHcLoLaSWk2hcAbifJHjTuo7KrQ/ETdxijqgHHfL/05_DanielMishoriKnowledge_as_a_Commons.PDF)

Hess, C. (2008). Mapping the New Commons, Syracuse University: Social and Behavioral

ג'ארד דיאמונד (2005). *התמוטטות*, הוצאת מטר, 2008.

(Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed)

<http://www.text.org.il/index.php?book=0804065>

Sciences Commons, Librarians' Publication.

<http://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=sul>

*

מישורי, ד. 2017, "עסקים וסביבה: אינטרס עצמי, אחריות או אתיקה?", בתוך: סיטבון ע' וקידר-דוניץ ר' (2017), *שוק, חוק ופוליטיקה: אחריות חברתית תאגידית*, רסלינג, 197-228.

הטרגדיה של נחלת הכלל

הרדין, ג. (1968). הטרגדיה של נחלת הכלל. בתוך בנשטיין ג'רמי (עורך): קיימות: חזון, ערכים, יישום. בהוצאת המשרד להגנת הסביבה ומרכז השל: 101-113.

Hardin, Garrett (1968). The Tragedy of the Commons. *Science* 162: 1243-1248.

<http://www.sciencemag.org/sciext/sotp/pdfs/162-3859-1243.pdf>

Hardin, Garrett (1974). "Lifeboat Ethics: the Case Against Helping the Poor", *Psychology Today*, September 1974.

http://www.garretthardinsociety.org/articles/art_lifeboat_ethics_case_against_helping_poor.html

Ostrom, Elinor et. Al (1999). "Revisiting the Commons: Local Lessons, Global Challenges". *Science* 284, 278-282.

http://faculty.bennington.edu/~kwoods/classes/global%20change/global_2012/readings/Ostrom%20et%20al.%20-%201999%20-%20Revisiting%20the%20commons%20local%20lessons,%20global%20chal.pdf

Crowe, Beryl (1969). "The Tragedy of the Commons Revisited", *Science* 166, 1103-1107 [\[PDF\]](#)

הטרגדיה של הגידור

Monbiot, George (1994): "The Tragedy of the Enclosure ", *Scientific American* 270(1):159-160.

<http://www.thesocialcontract.com/pdf/four-three/monbiot.pdf>

<http://www.monbiot.com/archives/1994/01/01/the-tragedy-of-enclosure/>

The Ecologist (1994). "Whose Common Future? Reclaiming the Commons", *Environment and Urbanization*, April 1994; 6 (1); 106-130.

<http://eau.sagepub.com/content/6/1/106.full.pdf+html>

Boyle, James (2003). "The Second Enclosure Movement and the Construction of the Public Domain," *Law & Contemporary Problems*, vol. 66, winter/spring 2003, pp. 33-74.

Boyle, James (2008). *The Public Domain: Enclosing the Commons of the Mind*, Yale University Press.

<http://thepublicdomain.org/thepublicdomain1.pdf>

סוגים שונים של קניין קולקטיבי

Rose, C. M (2003). Romans, Roads, and Romantic Creators: Traditions of Public Property in the Information Age. *Law and Contemporary Problems*, Vol. 66, No. 1/2, The Public Domain (Winter - Spring, 2003): 89-110.

<http://www.jstor.org/stable/pdfplus/20059173.pdf>

צדק סביבתי

צ'רצ'מן א. (2001). צדק סביבתי בישראל. אתר ecowave
http://www.ecowave.org.il/articles.php?record_id=11

פיש, ד. (2005). צדק סביבתי בישראל: המפגש בין דיני זכויות אדם ודיני איכות הסביבה. משפט וממשל ז', תשס"ה: 911-943.

רוזן צבי, א. (2014). צדק סביבתי בעיר המחר. ב-טובי פנסטר ואורן שלמה (עורכים): *ערי המחר: תכנון, צדק וקיימות היום*. הקיבוץ המאוחד, 2014.

שמואלי, ד. (2010). צדק סביבתי במציאות הישראלית. *אקולוגיה וסביבה* 3: 36-45.
<http://magazine.isees.org.il/ArticlePage.aspx?ArticleId=82>

Hendlin, Y. H. (2019). Environmental justice as a (potentially) hegemonic concept: a historical look at competing interests between the MST and indigenous people in Brazil. *Local Environment*, 24(2), 113-128.

ניהול נחלת הכלל

- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press
- Singleton, S. & Taylor M. (1992). Common Property, Collective Action and Community. *Journal of Theoretical Politics* 4 (3):309-324.
<http://jtp.sagepub.com/content/4/3/309.full.pdf+html>
- Ostrom, E. (2003). How Types of Goods and Property Rights Jointly Effect Collective Action. *Journal of Theoretical Politics* 15 (3): 239-270.
<http://jtp.sagepub.com/cgi/reprint/15/3/239>
- Agrawal, A. (2003). Sustainable Governance of Common-Pool Resources: Context, Methods, and Politics. *Annual Review of Anthropology*. 32: 243-262.
Agrawal, A. & (2005).
- R. Levi & D. Mishori (2015). Water, the Sacred and the Commons of Rajasthan: A Review of Anupam Mishra's Philosophy of Water. *Transcience: A Journal of Global Studies* 6 (2): 1-25.

הקומדיה של נחלת הכלל

- Rose, C.(1986). Comedy of the Commons: Custom, Commerce, and Inherently Public Property. *The University of Chicago Law Review*, Vol. 53 No 3 Summer 1986:711-781
http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2827&context=fss_papers

העמקה: נחלת הכלל

- ראו, ג'. (2011). נחלת הכלל החבויה. בתוך בנשטיין ג'רמי (עורך): קיימות: חזון, ערכים, יישום. בהוצאת המשרד להגנת הסביבה ומרכז השל: 114-121. <http://hakaveret.org.il/sites/default/files/commons.pdf>
- ראו, ג'. (2011). מהם החיים הטובים? ה"ביקוש" לטובת הכלל. בתוך בנשטיין ג'רמי (עורך): קיימות: חזון, ערכים, יישום. בהוצאת המשרד להגנת הסביבה ומרכז השל: 122-128.

Ivan Illich (1983): "Silence is a Commons", *The CoEvolution Quarterly*, 1983.

<http://www.preservenet.com/theory/Illich/Silence.html>

Rowe, Jonathan (2001). "The Hidden Commons", *Yes Magazine*.

<http://www.yesmagazine.org/issues/reclaiming-the-commons/the-hidden-commons>

Klein, Naomi (2001): Reclaiming the Commons, *New Left Review* 9.

<http://newleftreview.org/A2323>

- Rose, Carol M. (1986) *The Comedy of the Commons: Commerce, Custom and Inherently Public Property*, 53 *Univ. of Chi. L. Rev.* 711, reprinted as [chapter 5](#) in: Rose, Carol M., *Property and persuasion: Essays on the history, theory and rhetoric of ownership*, Westview Press 1994.

בית משותף כנחלת הכלל

Rabinowitz D. (2012). Residual Residential Space as Commons. *International Journal of the Commons*. 6 (2): 302–318.

קהילות מגודרות

Low, S. (2001). The Edge and the Center: Gated Communities and the Discourse of Urban Fear. *American Anthropologist* 103 (1): 45-58.

מונטרסקו, ד.; פביאן, ר. (2003). כלוב הזהב": ג'נטריפיקציה וגלובליזציה בפרויקט גבעת אנדרומדה, יפו. תיאוריה וביקורת 23: 141-178.

למי שייכת נחלת הכלל?

אבו ראס ת'. (2011). אי-צדק סביבתי בישראל-- המקרה של הכפרים הלא מוכרים בנגב. גיליון עדאלה האלקטרוני מס' 78, נובמבר 2011.

יפתחאל (2000). קרקעות, תכנון ואי-שוויון: חלוקת המרחב בין יהודים וערבים בישראל (נייר עמדה).
http://www.kibbutz.org.il/karka/igun/611_files/Mercaz-Adva_files/land.htm

תכנית אב לכפרים הלא מוכרים בנגב
<http://www.haokets.org/wp-content/uploads/2012/02/bimkom.pdf>

חאמד, פ', מישורי, ד' (2017). נחלת הכלל וידע אקולוגי מסורתי בכפר צור באהר: קיימות אקולוגית-חברתית בעבר כהשראה להווה. מחקרי הנגב, ים המלח והערבה 9 (2): 69-85.
<http://www.adssc.org/sites/default/files/6.%20%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%93%20%D7%95%D7%9E%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%A8%D7%99.pdf>

R. Levi & D. Mishori (2015). Water, the Sacred and the Commons of Rajasthan: A Review of Anupam Mishra's Philosophy of Water. *Transcience: A Journal of Global Studies* 6 (2): 1-25.

מרחב ציבורי:

הברמס, י. (2001). המרחב הציבורי בתוך ד. כספי (עורך), *תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה*, 62–57, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

ברכה, ע. (2008). פרקטיקה מעשית של צדק סביבתי. מעשי משפט 1: 179-189.
http://www.law.tau.ac.il/heb/_Uploads/dbsAttachedFiles/bracha.pdf

הנדל א. (2007). שליטה במרחב באמצעות המרחב: אי-ודאות כטכנולוגיית שליטה. תיאוריה וביקורת | 31: 101-126.
http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/NetisUtils/srvrutil_getPDF.aspx/2YW8b4/%2F%2F31-1265.pdf

D. Robinson & D. Mishori (2004). Kipurutopia: Urban Environment without Cars. *Hevra* 11, 14-16. (Hebrew) כיפורוטופיה: סביבה אורבנית ללא מכוניות.

<http://hevramag.net/%D7%92%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%9F-11/%D7%9B%D6%BC%D6%B4%D7%99%D7%A4%D6%BC%D7%95%D6%BC%D7%A8%D7%95%D6%BC%D7%98%D7%95%D6%B9%D7%A4%D6%BC%D6%B0%D7%99%D6%B8%D7%94->

[%D7%A1%D7%91%D7%99%D7%91%D7%94-%D7%90%D7%95%D7%A8%D7%91%D7%90%D7%A0%D7%99%D7%AA/](#)

D. Mishori & D. Robinson (2011). The Day of Atonement (Yom Kippur) in Israel: A Time for Reflection on the Environment and Public Space. *Ecology & Environment* 2 (4): 314-315. (Invited paper, Hebrew) יום הכיפורים הישראלי: הזדמנות לחשבון נפש על סביבה ומרחב ציבורי. <http://magazine.isees.org.il/Files/Articles/205.pdf>

D. Mishori (2016). KippurUtopia and the Urban Ecological Freegan Gatherers Society. In David Knafo (ed.): *Fields of Tomorrow: Towards a New Modernity*. EXPO: 84-86.

נחלות הכלל הגלובליות: שינוי אקלים והאטמוספירה

Wijkman M. (1982). Managing the Global Commons. *International Organization*, Vol. 36, No. 3: 511-536.

Barnes P. (2001). *Who Owns the Sky? Our Common Assets and the Future of Capitalism*. Island Press.

KYOTO PROTOCOL TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE. <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.html>

Kirsten H. Engel* and Scott R. Salesk (2005). Subglobal Regulation of the Global Commons: The Case of Climate Change. *ECOLOGY LAW QUARTERLY*, Vol. 32: 183-233. <https://www.law.arizona.edu/faculty/FacultyPubs/Documents/Engel/32ecologylq183.pdf>

Liverman, D.M. (2009). Conventions of Climate Change: Constructions of danger and the dispossession of the atmosphere. *Journal of Historical Geography* 35 (2): 279-296 <http://ie.environment.arizona.edu/files/env/profiles/liverman/liverman-2009-jhq.pdf>

Rabinowitz, D. (2010) Ostrom, the Commons, and the anthropology of 'earthlings' and their atmosphere. *Focaal—Journal of Global and Historical Anthropology* Vol. 57: 104-108.

Davis, M. (2010). Who Will Build the Ark? *New Left Review*, 61:29-46. <http://www.countercurrents.org/davis290110.htm>

רבינוביץ, ד. (2009). הנה זה בא: כיצד נשרוד את שינוי האקלים. הקיבוץ המאוחד.

סקטור נחלת הכלל

Barnes, P. (2006). *Capitalism 3.0: A Guide to Reclaiming the Commons*. San Francisco: Berrett-Koehler. http://capitalism3.com/files/Capitalism_3.0_Peter_Barnes.pdf

קניין רוחני ונחלת הכלל של מידע ושל ידע

Bollier, D. (2008). *Viral Spiral*. The New Press, New York. <http://www.viralspiral.cc/sites/default/files/ViralSpiral.pdf>

Bollier D. (2004). "Why We Must Talk about the Information Commons," *Law Library Journal*, vol. 96, no. 2, pp. 267-282.

[article-bollier.pdf \(360KB\)](#)

<http://www.community-wealth.org/pdfs/articles-publications/commons/article-bollier.pdf>

Nancy Kranich (2004): "The Information Commons: A Public Policy Report"

<http://digilib.bu.edu/dspace/bitstream/handle/2144/53/InformationCommons.pdf?sequence=1>

Paul Starr, "The Electronic Commons," *The American Prospect*, Online Edition, March 27, 2000.

[article-starr.pdf \(144KB\)](#)

McGuire, A. L., Roberts, J., Aas, S., & Evans, B. J. (2019). Who owns the data in a medical information commons?. *The Journal of Law, Medicine & Ethics*, 47(1), 62-69.

* אלקין-קורן, נ. (2004). קניין רוחני בעידן המידע. אוניברסיטה משודרת, משרד הביטחון ההוצאה לאור.

קניין רוחני וביוטכנולוגיה

Vandana Shiva (1996): *Biopiracy: The Plunder of Nature and Knowledge*, South End Press.

<http://primage.tau.ac.il/central/001990088.pdf>

Stephen A. Hansen and Justin W. VanFleet, *Traditional Knowledge and Intellectual Property: A Handbook on Issues and Options for Traditional Knowledge Holders in Protecting their Intellectual Property and Maintaining Biological Diversity*, Washington, DC: American Association for the Advancement of Science (AAAS) Science and Human Rights Program, July 2003.

[book-hansen-vanFleet.pdf \(2.3MB\)](#)

פטנטים והאנטי קומונס

Heller, M. A. (1998): "The Tragedy of the Anticommons" *Harvard Law Review*, January 1998.

http://scholar.google.co.il/scholar?hl=iw&lr=&q=info:-_Ye_p9xOAJ:scholar.google.com/&output=viewport

Michael A. Heller and Rebecca S. Eisenberg, "Can Patents Deter Innovation? The Anticommons in Biomedical Research," *Science*, vol. 280, May 1, 1998, pp. 698-701.

<http://www.sciencemaq.org/cgi/reprint/280/5364/698.pdf>

A. Sarel, D. Mishori, J. Agassi (2015). The Re-Inventor's Dilemma: A Tragedy of the Public Domain. *Journal of Intellectual Property Law and Practice*: 759-766.

קוד פתוח/תוכנה חופשית

Stallman, R. (2002). Why Software Should Not Have Owners. In: *Free Software, Free Society: Selected Essays of Richard M. Stallman*. GNU Publishing. <http://www.gnu.org/philosophy/why-free.html>

אתר **הספר** הקתדראלה והבזאר (הספר נמצא על הרשת; מומלץ לקרוא!):

index.php/OpenSource/http://digicult.net/mediawiki

קישור לסרט: יוגה בע"מ

http://www.snaqfilms.com/films/title/yoga_inc/

אריק ס. ראמונד: הקתדרלה והבזאר

http://www.isoc.org.il/magazine/magazine3_8.html

Creative Commons/Lessig

Lessig, L. (2004). The Creative Commons. *Montana Law Review* 65: 1-14.

Lawrence Lessig (2004): **Free culture: how big media uses technology and the law to lock down culture and control creativity**, Penguin NY. <http://www.free-culture.cc/freeculture.pdf>

Elkin Koren, N. (2006). Exploring Creative Commons: Skeptical View of a Worthy Pursuit. in Hugenholtz P. Bernt & Guibault, Lucie (eds.): *THE FUTURE OF THE PUBLIC DOMAIN*, Kluwer Law International, 2006.

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=885466

מרקסיזם-לסיגיזם

<http://linmagazine.co.il/node/view/8286>

המשך: יצירתיות, חירות, קוד פתוח ורשתות

Peter Suber, "Open Access in the United States, In Neil Jacobs, editor, *Open Access: Key Strategic, Technical and Economic Aspects*, Oxford, England: Chandos Publishing, 2006. [paper-suber.pdf \(56KB\)](http://paper-suber.pdf)

Mark S. Nadel, "How Current Copyright Law Discourages Creative Output: The Overlooked Impact of Marketing," *Berkeley Technology Law Journal*, vol. 19, no. 2 (2004), pp. 785-856. [article-nadel.pdf \(452KB\)](http://article-nadel.pdf)

Benkler, Yochai (2006): *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*, Yale University Press. http://www.benkler.org/Benkler_Wealth_Of_Networks.pdf

Chapter 1: 3-29. http://www.benkler.org/Benkler_Wealth_Of_Networks_Chapter_1.pdf

<http://www.benkler.org/wonchapters.html>

Yochai Benkler, "Freedom in the Commons: Toward a Political Economy of Information," *Duke Law Journal*, vol. 52, 2003, pp. 1245-1276. [article-benkler2.pdf \(168KB\)](http://article-benkler2.pdf)

האוניברסיטאות

James Robert Brown (2000): Privatizing the University—the New Tragedy of the Commons *Science* 290:1701-1702 [\[Summary\]](#) [\[Full text\]](#)

Bollier, David: "The Enclosure of the Academic Commons",

<http://www.polyopticon.org/drupal/node/1360#comment-808>

http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3860/is_200209/ai_n9130911/print?tag=artBody:col1

Bollier, David (2003): Preserving the Academic Commons.

<http://www.learcenter.org/pdf/BollierAAUP.pdf>

Bollier, D. (2002). Academic commons. *Academe*, 85(5), 19-22.

<http://dlc.dlib.indiana.edu/dlc/bitstream/handle/10535/5805/academia%20as%20a%20commons.pdf>

David J. Trigg (2005): "Patenting the Sun: Enclosing the Scientific Commons and Transforming the University -- Ethical Concerns", *DRUG DEVELOPMENT RESEARCH* 63:139–149.

<http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/110433619/PDFSTART>

Corynne McSherry (2001): *Who Owns Academic Work? Battling for Control of Intellectual Property*, Harvard University Press.

<http://books.google.com/books?hl=iw&lr=&id=ao9RaiunzF0C&oi=fnd&pg=PP9&ots=hegSguCCyg&sig=ieoXWIXA0KEXbsFlyDkC5epW76k#PPP1.M1>

Russell, C. (2002). *Academic freedom*. Routledge.

https://books.google.co.il/books?hl=iw&lr=&id=0l6mBgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=ACADEMIC+FREEDOM&ots=yYTebSgTou&sig=iY2jk2rA98VfDXHBKVFSLCv6ChE&redir_esc=y#v=onepage&q=ACADEMIC%20FREEDOM&f=false

סביבה מנטלית

קאלה לאסן (1999): שיבוש תרבות. בבל, 2002.

Kalle Lasn and Micah White (2010). Ecology of the Mind: The birth of a movement. *Adbusters Magazine*, JOURNAL OF THE MENTAL ENVIRONMENT, 25 Jun 2010.

<https://www.adbusters.org/magazine/90/ecology-mind.html>

מישורי, ד. (2008). שילוט ושליטה במרחב הציבורי: עתירת "פעולה ירוקה" נגד שלטי פרסום בנתיבי איילון כמאבק על נחלת הכלל. *מעשי משפט: כתב עת למשפט ותיקון חברתי* (1), הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב; 109-126. <http://www.law.tau.ac.il/Heb/Uploads/dbsAttachedFiles/mishori.pdf>

זכויות הקומונס כזכויות אדם

Weston BH and Bollier D. (2013). *Green governance: Ecological survival, human rights, and the law of the commons*. Cambridge University Press.

D. Mishori (2014). Reclaiming Commons Rights: Public Ownership, Human Rights and Future Generations. *Journal of Law and Ethics of Human Rights* 8 (2): 335–366.

D. Mishori (2010). Conceptualizing the Commons: Reflections on the Rhetoric of Environmental Rights and Public Ownership. In *Development and Conflict in the 21st Century*, JAPSS Press Inc: 104-127.

מאבק הגז

פורטוגלי, א. (ינואר 2015). סודות, חצאי-אמת ושקרים בתחום הגז והנפט בישראל (1+2) 18.01.15

<http://www.blacklabor.org/?p=55943>

<http://www.blacklabor.org/?p=55924>

פורטוגלי, א. (יולי 2015). על מתווה הגז. נייר עמדה שהוגש לחברי ועדת הכלכלה של הכנסת.
<http://www.knesset.gov.il/committees/heb/material/data/kalkala2015-07-21-00.pdf>

D. Mishori (2016). Managing the Commons in Israel: Reflections on the Natural-Gas Controversies. *Gilui Daat* 9: 133-146. (Hebrew)
מתווה הגז

D. Mishori (2016). This Beach Belongs to Us! The Commons, Sustainability and Public Ownership of Natural Resources and Public Space. In Ilana Avissar (Ed.). *The Challenge of Sustainability*. HaKibutz HaMeuchad: 179-213. (Hebrew)
קיימות ובעלות משותפת על משאבי טבע ומרחב ציבורי

דיונים עדכניים

Locret-Collet, M. M. G. (2017). *Commoning our futures? An anarchist urban political ecology* (Doctoral dissertation, University of Birmingham).

Simonati, A. (2018). The (Draft) European Charter of the Commons: Between Opportunities and Challenges. *Cent. Eur. Pub. Admin. Rev.*, 16, 91.

Hendlin, Y. H. (2021). The Law of the Excluded Middle: Discourse as Casualty of the Post-Truth Extremist Response to the Coronavirus Pandemic. *Law, Culture and the Humanities*, 1743872121999737.

Sassower, R. (2017). *The Quest for Prosperity: Reframing Political Economy*. Rowman & Littlefield.

https://books.google.co.il/books?hl=iw&lr=&id=H-PaDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&ots=FIImR-hjnY&sig=iv-aAvg-ri-xurvO6osLmclW0Aw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

סיכום: בין דיסטופיה לאוטופיה

מישורי, ד. (2011). בין דיסטופיה לאוטופיה: ידע כנחלת הכלל. *מידעת - כתב עת לחקר הספרנות והמידע* 7: 19-37.
http://api.ning.com/files/5-8lg7-YIMKwnEu2ap7BmSvy2cXc9olrde6C1rLuQcJgLAYjkNGAMd8lxDHcLoLaSWk2hcAbjfJHjTuo7KrQETdxijggHHfL/05_DanielMishoriKnowledge as a Commons.PDF

מישורי, ד. (2022) (יפורסם). המרחב הציבורי כתחום אפידמיולוגי (שם זמני), כתב עת: *המרחב הציבורי*.

* ייתכנו שינויים בסילבוס במהלך הסמסטר